

V nacionalnem interesu

DAVOR GJENERO
ŽURNALIST IZ ZAGREBA

Čeprav na Hrvaškem različno ocenjujejo uspešnost procesa privatizacije Hrvaškega Telekom, se morajo vsi strinjati, da pod upravo Deutsche Telekom, ki je takrat postal večinski lastnik družbe, pa imajo vsako leto soliden zaslužek od dividend, čeprav, potem, ko je DT postal večinski lastnik, cene delnic stagnirajo ali počasi padajo.

Hrvaška država je svoje deleže v HT prodajala v dveh ciklih. Najprej je v drugi polovici leta 1999 prodala 35 odstotkov delnic družbe za 850 milijonov dolarjev, drugi val privatizacije pa je bil leta 2007. Oba privatizacijska cikla sta bila močno politično zaznamovana. Prvi krog se je odvijal v času, ko je umiral tedanji hrvaški predsednik Franjo Tuđman, Hrvaška pa se je pripravljala na "drugo zamenjavo oblasti". Konzorcij nordijskih podjetij Telia in Telenor je bil konkurent DT v tem privatizacijskem poslu, nemška politika pa je močno lobirala za svoje državno podjetje. Čeprav so na nižji ravni, v finančnem ministrstvu, najprej sprejeli odločitev o prodaji HT Skandinavcem, je predsednik Tuđman to odločitev spremenil, DT pa je v zadnjem trenutku "popravljal" finančno ponudbo. O tej privatizaciji se je še dolgo govorilo, saj naj bi bila tedaj vladajoča HDZ znaten del kupnine odtujila državi in ga nakazala na račune v tujini. Predsednik Stjepan Mesić, ki je bil izbran po Tuđmanovi smrti, je močno spodbujal preiskave proti tedanjemu finančnemu ministru Borislavu Škegru in proti direktorju HT-ja Ivici Mudriniću, vendar niso dale nobenih otipljivih rezultatov.

Drugi privatizacijski krog se je odvil pred koncem mandata prve vlade Iva Sanaderja. Zdelo se je, da bi lahko volitve konec leta 2007 znova prinesle menjavo oblasti, vendar je v zadnjih mesecih pred volitvami Sanader, od pomoči svojih zaveznikov iz Evropske ljudske stranke in slavnega irskega piarovca Jamesa Maraja pomembno popravil svoj rejting in rejting svoje stranke v

javnosti. Eno od orodij mu je bila retorika o "narodnem kapitalizmu" in sprožitev prvih javnih ponudb delnic. Hrvaški trg kapitala se je razživel, ko je Sanaderjeva vlada izvedla prvo javno prodajo delnic, ki so ostale državi. Nastalo je ogromno število malih delničarjev, ki so računali na hiter zaslužek. Uresničil se je tistim, ki so delnice, kupljene od države, takoj preprodali Deutsche Telekom, ki je takrat postal večinski lastnik družbe. Tisti, ki so se odločili, da bodo delnice zadržali, pa imajo vsako leto soliden zaslužek od dividend, čeprav, potem, ko je DT postal večinski lastnik, cene delnic stagnirajo ali počasi padajo.

Prve javne prodaje delnic, ki so bile v tistem obdobju politično orodje strank članic Evropske ljudske stranke, je v Sloveniji uporabil tedanji finančni minister, pokojni dr. Andrej Bajuk, v poskusu privatizacije Nove KBM, ki se ni končal srečno, tedanja vlada Janeza Janše pa mehanizma prve javne ponudbe ni izkoristila, da bi se obdržala na oblasti, kakor je uspelo Sanaderju. Ko se je proces privatizacije Telekom, ki se je v hrvaški javnosti sramežljivo pojavila ideja, da bi morali privatizirati telekomunikacijske centre, ponudnike storitev, država pa bi morala zadržati infrastrukturo. Podobna zamisel se je pred kratkim pojavila tudi v Sloveniji.

Drugače od Slovenije, kjer je nacionalni Telekom dominanten v stacionarni in v mobilni telefoniji, je na Hrvaškem od 1999. resna konkurenca na trgu mobilne telefonije. Prav v obdobju, ko je bil HT zaposlen s privatizacijo, je na trg mobilne telefonije vstopil konkurent, družba VIP v lastništvu avstrijskega Mobilcoma. Drugače od Slovenije, kjer se je v istem času kot VIP na Hrvaškem v osvajanje trga podal

*Privatizirani
Hrvaški Telekom
je eden boljših
delodajalcev in
močni člen v verigi
nemškega lastnika*

Simobil, podjetje istega lastnika, je VIP zelo hitro zavzel približno polovico trga in je danes enakopravni tekmeč T-Mobila, oddelka HT-ja za mobilne komunikacije. Kriza, ki je pretresala nacionalni Telekom v prvem krogu privatizacije, je povzročila padec kakovosti storitev, počasnejši razvoj, konkurenci pa je uspelo pridobiti nekaj najboljših strokovnjakov HT. Po tej predprivatizacijski krizi novi lastnik avtoritativno, vendar uspešno upravlja podjetje. Prvi veliki stres se je zgodil leta 2014, ko se je s položaja predsednika uprave HT umaknil dolgoletni direktor Ivica Mudrinić, vodenje podjetja pa je prevzel mlajši, a zelo uspešen menedžer Davor Tomaškovič.

Hrvaški Telekom ni samo vodilno telekomunikacijsko podjetje na Hrvaškem, temveč najpomembnejša družba v IT-sektoru. S privatizacijo je Hrvaška dobila družbo, ki je ena od uspešnejših v verigi Deutsche Telekom. S privatizacijo so nezadovoljni sindikati, ki jim ni uspelo zaščititi takšne vrste standardov dela, kot so jih ščitili v državnem podjetju, "socialistično" organiziranim, z viškom zaposlenih in absolutno varnim delovnim mestom. HT je eden od boljših in bolj zaželenih delodajalcev na Hrvaškem, za izobražene delavce na delovnih mestih z visoko dodano vrednostjo.

Slovenski minister Janko Veber je privatizacijo Hrvaškega Telekom, izpostavljen kot primer Sloveniji, kako lahko je ogroziti "nacionalni interes", ker da so državne komunikacije zdaj lahko izpostavljene vohunjenju iz Nemčije. Za takšno teorijo na Hrvaškem ni nobenih dokazov. V svoji maniji državnega podjetništva in v želji po investicijah pod državno kontrolo je vlada Zorana Milanovića načrtovala izgradnjo paralelnega sistema informacijske mreže. Projekt je propadel, ker ni bilo nikogar, ki bi ga realiziral, ko se ga je zagovarjalo, pa se je javnost dražilo s konceptom "zaščite nacionalnega interesa". No, interesi državljanov so po privatizaciji Telekom, veliko bolj zaščiteni, saj se od leta 2007 na Hrvaškem več ne špekulira, kako oblast vse in vsakogar nadzira s telefonskim prisluškovanjem. Eden od razlogov za to je, da je morala Hrvaška med pristopanjem k EU narediti red v svojih tajnih službah, s tujim lastnikom in z normalno firmo pa je tudi nadzor komunikacij moral pod (sodno) kontrolo.